

POMIĘDZY UCISKIEM A AUTONOMIĄ.
POLITYKA ZABORCÓW WOBEC
POLAKÓW W II POŁOWIE XIX
I NA POCZĄTKU XX W.

ELŻBIETA
PAPROCKA

SCENARIUSZ LEKCJI

Program nauczania historii w szkole ponadpodstawowej w zakresie rozszerzonym

opracowany w ramach projektu

„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach
Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

WARSZAWA 2019

Redakcja merytoryczna – Marta Milewska
Recenzja merytoryczna – Beata Falkowska
Jadwiga Iwanowska
Jan Bielecki
Urszula Borowska

Redakcja językowa i korekta – Editio

Projekt graficzny i projekt okładki – Editio

Skład i redakcja techniczna – Editio

Warszawa 2019
Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Temat:

Pomiędzy uciskiem a autonomią. Polityka zaborców wobec Polaków w II połowie XIX i na początku XX w.

Klasa/czas trwania:

III/90 minut

Cele

Uczeń:

- wyjaśnia cele i porównuje metody polityki zaborców wobec mieszkańców ziem dawnej Rzeczypospolitej (w tym ziem zabranych) – rusyfikacja, germanizacja, autonomia galicyjska.

Metody/techniki/formy pracy:

- wykład;
- mapa mentalna;
- drama .

Środki dydaktyczne:

- podręcznik;
- źródła.

Opis przebiegu lekcji:

1. Nauczyciel wyjaśnia uczniom cele lekcji, a są nimi odpowiedzi na pytania: Jaka była polityka zaborców wobec Polaków po upadku powstania styczniowego? Jakie czynniki wpłynęły na tę politykę? Jakie postawy przyjęli Polacy wobec polityki zaborców?
2. Nauczyciel omawia represje w zaborze rosyjskim po upadku powstania styczniowego oraz próby rusyfikacji Polaków (można obejrzeć fragment recytacji Reduty Ordon z ekranizacji Syzyfowych prac <https://www.youtube.com/watch?v=O3efQ8yXmFg>), prześladowania kościoła unickiego, wznoszenie cerkwi w Warszawie. Nauczyciel pokazuje ilustrację, zadaje pytanie, dlaczego wznoszenie cerkwi w centrum Warszawy było próbą rusyfikacji polskiego społeczeństwa? Prowadzący omawia także sytuację ziem zabranych. Następnie omawia postawy polskiego społeczeństwa – tajne komplety, czytanie nielegalnej polskiej literatury.
3. Następnie uczniowie zapoznają się z sytuacją w zaborze pruskim. Na podstawie tekstu podręcznika odpowiadają, jakie czynniki skłaniały władze niemieckie do działań antypolskich oraz wymieniają działania germanizacyjne oraz omawiają reakcje Polaków na nie.
4. Nauczyciel omawia sytuację w Galicji, która przyczyniła się do przyznania Polakom autonomii. Uczniowie czytają tekst źródłowy: adres galicyjski i odpowiadają

na pytania: Dlaczego konserwatyści galicyjscy deklarowali wierność cesarzowi? Co oznaczało sformułowanie „bez odstępstwa od myśli narodowej”? Nauczyciel podaje przykłady aktywności politycznej Polaków w Galicji.

5. Następnie dzieli klasę na trzy grupy. Każda z nich przygotowuje mapę mentalną pokazującą sytuację Polaków pod zaborami. Po zakończeniu pracy uczniowie prezentują efekty pracy, na forum klasy dyskutują i ewentualnie uzupełniają.

Komentarz metodyczny

Scenariusz łączy dwie metody: wykład, czyli tradycyjną metodę podającą, która ma jednak spore znaczenie w przygotowaniu do studiów wyższych oraz jest dobra dla uczniów posiadających dobrą pamięć słuchową. Uzupełnieniem jest mapa mentalna, która jest metodą aktywizującą, szczególnie przydatną „wzrokowcom”.

Dla uczniów zainteresowanych tematem:

<https://twojahistoria.pl/2018/03/05/przy-tobie-najjasniejszy-panie-stoimy-i-stac-chcemy-dlaczego-krakusi-tak-sie-plaszczyli-przed-austriackim-cesarzem/#2>.